

PORADNIK BIBLIOTEKARZA

Nr 2

Luty - 1952 .

Rok IV

DYSKUTUJEMY NAD PROJEKTEM NOWEJ KONSTYTUCJI POLSKIEJ

„Obywatele Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej mają prawo do korzystania ze zdobyczy kultury i do twórczego udziału w rozwoju kultury narodowej.

Prawo to zapewnia coraz szerzej: rozwój i udostępnienie ludowi pracującemu miast i wsi wydawnictw książkowych i prasy, radia, kin, teatrów, muzeów i wystaw, domów kultury, klubów, świetlic, wszechstronne popieranie i pobudzanie twórczości kulturalnej mas ludowych i rozwoju talentów twórczych“. (artykuł 62 p. 1 i 2).

Oto sposób ujęcia w projekcie Konstytucji zagadnień kulturalno-oświatowych tak bliskich pracownikom bibliotecznym.

NURT DEMOKRATYCZNY W TWÓRCZOŚCI POLSKICH PISAREK

Piękną kartę w literaturze polskiej mają kobiety-pisarki. Twórczość ich charakteryzuje postępowość, przejawiająca się w piętnowaniu różnic klasowych i wynikających stąd krzywd i niedoli ludu pracującego oraz w domaganiu się reform społecznych.

Najwcześniej, bo w początkach XIX-go wieku, rozpoczynają swą działalność pisarską kobiety-pedagogowie. Listę ich zapoczątkowuje KLEMENTYNA z TAŃSKICH HOFFMANOWA (1798—1845), wizytatorka żeńskich szkół w Warszawie. W utworach swych propaguje ona konieczność kształcenia kobiet na równi z mężczyznami. Były to postulaty — jak na owe czasy — rewolucyjne.

Wychowawczynią Hoffmanowej jest NARCYZA ŻMICHOWSKA (1819—1876). Pisarka ta należy do postępowego odłamu społeczeństwa polskiego, zgrupowanego w towarzystwie tzw. „entuzjastek i entuzjastów“, propagującego idee demokratyczne. Swoje prace na tematy wychowawcze i inne artykuły publicystyczne umieszcza Żmichowska w radykalnym piśmie „Przegląd Naukowy“. Prócz tego jest ona autorką szeregu powieści, z których najlepsza nosi tytuł „Poganki“. Tematem tej książki są dzieje nieszczęśliwej miłości ubogiego szlachcica ku arystokratce, która bawi się jego uczuciami, łamiąc mu w ten sposób życie. Historia ta ma wyraźny wydźwięk społeczny — obrazuje przepaść dzielącą szaraczkową szlachtę od magnaterii.

Koniec XIX wieku daje Polsce dwie wybitne pisarki demokratyczne: MARIĘ KONOPNICKĄ (1842—1910) i ELIZĘ ORZESZKOWĄ (1841—1910).

Te dwie szermierki postępu, choć w pewnych okresach swej twórczości dały się porwać dominującej w literaturze ówczesnej fali pozytywizmu, stanowiły jednak najskrajniejszy jego odłam. Wyprzedziły one radykalizmem swych współczesnych kolegów po piórze.

Pierwsza z nich — to poetka, nowelistka i publicystka. W pięknych, lirycznych wierszach Konopnicka odtwarza w sposób wzruszający niedolę ludu („W piwnicznej izbie“, „Wolny najmity“, „Przed sądem“, „Jaś nie doczekał“).

Podobnie też w nowelach, utalentowana pisarka odsłania nędzę proletariatu miejskiego i wiejskiego („Nasza szkapa“, „Banasiowa“, „Józik Srokacz“, „Dym“).

W opowiadaniu „Mendel Gdański“ Konopnicka zwalcza antysemityzm, ukazuje upośledzenie społeczne żydów i domaga się dla nich równych praw.

Wyraźne akcenty społeczno-polityczne zawiera jej poemat „Pan Balcer w Brazylii“, w którym poetka zajmuje stanowisko pozytywne wobec rewolucji 1905 roku.

Zaznaczyć należy, iż znakomita poetka była przez pewien czas redaktorką postępowego pisma „Świt“.

Jak z tego wynika Konopnicka wprowadziła do literatury problem ludu miejskiego i wiejskiego i problem ten postawiła jako zasadnicze zagadnienie epoki, obnażając jednocześnie brutalny egoizm klas posiadających.

Rówieśnica jej, ELIZA ORZESZKOWA, jest również prekursorką idei równości społecznej. Znakomita pisarka współpracuje z kołami wybitnie demokratycznymi. Wśród licznych zagadnień z dziedziny społecznej, poruszanych w swych utworach, Orzeszkowa stawia na czołowym miejscu kwestię emancypacji kobiet, domagając się zapewnienia im odpowiedniego przygotowania do życia, przez właściwe wychowanie i wykształcenie. Poświęcona temu tematowi powieść pod tytułem „Marta“ została przetłumaczona na szereg języków i zyskała sobie rozgłos światowy. Tę samą problematykę zawiera utwór „Wesoła teoria i smutna praktyka“. Zagadnienia oświatowe i wychowawcze porusza Orzeszkowa w „Pamiętniku Wacławy“, jak również w klasycznych już dziś nowelach: „ABC...“ i „Panna Antonina“.

Wiele miejsca w swej twórczości poświęca pisarka stosunkom wiejskim, wykazując w tej dziedzinie dużą znajomość rzeczy. W szeregu utworów, jak np. w powieściach „Dziurdzio-wie“, „Niziny“, opowiadaniach „Przędze“ i innych Orzeszko-

wa odtwarza w sposób niezwykle plastyczny nędzę, ciemnotę, zacofanie i uciemżenie ludu wiejskiego.

W obszernej powieści „Nad Niernem“, której akcja rozgrywa się z jednej strony wśród sfer ziemiańskich — z drugiej wśród zaściankowej szlachty, Orzeszkowa zwalcza przesady klasowe na przykładzie nieszczęśliwej miłości Marty i Anzelma.

Powieść Orzeszkowej pod tytułem „Pompalińscy“ jest satyrą na snobizm arystokracji, jej egoizm i zamknięcie się w ramach swej sfery.

Znakomita pisarka interesuje się także żywo kwestią żydowską, piętnując antysemityzm w swych powieściach „Meir Ezofowicz“, „Eli Makower“, i w nowelach „Silny Samson“, „Gedali“ i „Daj kwiatek“.

Wszeczną twórczość tej autorki uzupełnia publicystyka. Wiele studiów i artykułów pióra Orzeszkowej na tematy społeczne, ze specjalnym uwzględnieniem kwestii kobiecej, ukazywało się nie tylko w prasie polskiej, lecz i niemieckiej.

Oryginalną i odrębną pozycję w literaturze polskiej zajmuje GABRIELA ZAPOLSKA (1860—1921). Jej bujny talent ujawnia się przede wszystkim w utworach scenicznych. W dziedzinie twórczości teatralnej (komediowej) jest to bodaj najzdolniejsza pisarka polska. Jej klasyczna już dziś komedia pt. „Moralność pani Dulskiej“ stanowi czołową pozycję naszego żelaznego repertuaru teatralnego.

W twórczości swej Zapolska walczy z zacofaniem, zakłamaniem i obłudą mieszczańskiej pseudo-moralności. Spośród powieści, w których porusza kwestię kobiecą, wysuwa się na czoło „Kaśka Kariatyda“. W utworze tym Zapolska odtwarza tragiczne dzieje wiejskiej dziewczyny, ofiary ustroju kapitalistycznego, która na próżno szuka w mieście chleba i uczciwego zarobku, aż wreszcie ginie w nędzy i poniżeniu.

W okresie międzywojennym kobiety pisarki mogą poszczycić się poważnymi osiągnięciami. W beletrystyce odbierają one palmę pierwszeństwa pisarzom polskim, którzy, z małymi wyjątkami (Leon Kruczkowski i Władysław Kowalski), „gubią się w dziwnościach życia“, jak to trafnie określił Kruczkowski.

Wiele ówczesnych kobiet literatek poświęca w swej twórczości dużo miejsca tematyce społecznej.

Przodującą pozycję w tym okresie zajmuje w literaturze polskiej MARIA DĄBROWSKA, która w opowiadaniach „Ludzie stamtąd“ w sposób wstrząsający maluje nędzę i upośledzenie biedoty wiejskiej lecz, niestety, nie dostrzega, że jedynym rozwiązaniem tych zjawisk jest zmiana ustroju społecznego drogą rewolucji.

W swej wspaniałej powieści „Dni i noc“ daje obraz stosunków panujących w początkach XX-go stulecia wśród wszystkich warstw społecznych, począwszy od chłopca i robotnika, poprzez inteligencję pracującą i środowisko drobnoszlacheckie — aż do magnaterii. Bohaterowie końcowych tomów cyklu „Dni i noc“ to Agnieszka Niechcicówna i Marcin Śniadowski — bojownicy o postęp.

Druga utalentowana pisarka tego okresu ZOFIA NAŁKOWSKA, w powieściach „Romans Teresy Hennert“ i „Niedobra miłość“ maluje przemiany społeczne, wyprowadzając rodowód inteligencji pracującej ze zdeklasowanych ziemian.

W utworach „Granica“ i „Dom nad łąkami“ Nałkowska rozpatruje kwestię różnic społecznych i wynikających stąd konfliktów.

Niepodobna tu pominąć milczeniem zdolnej i popularnej pisarki okresu dwudziestolecia, POLI GOJAWICZYŃSKIEJ, która reprezentuje tzw. „mały realizm“. Odtwarza ona środowisko proletariatu miejskiego oraz sfer drobnomieszkańskich (rzemieślnicy, właściciele sklepów itp.). Znanie jej powieści „Dziewczęta z Nowolipek“, „Rajska jabłoń“ i „Ziemia Elżbiety“ ukazują niedolę ludzi pracy, wyzyskiwanych w sposób bezwzględny przez świeżo wzbogaconą burżuazję.

Niestety wszystkie te autorki okresu międzywojennego nie wybiegają w swej twórczości poza realizm krytyczny, to jest kierunek literacki, który piętnuje zło istniejącego ustroju, lecz nie ukazuje sposobu rozwiązania panujących stosunków polityczno-społecznych.

Na ścieżki realizmu socjalistycznego wkracza dopiero zespół literacki PRZEDMIĘSCIE, grupujący takie pisarki jak:

HELENA BOGUSZEWSKA, HALINA GÓRSKA, a przede wszystkim WANDA WASILEWSKA.

W szeregu opowiadań-reportaży grupa pisarek „Przedmieścia“ piętnuje straszliwy wyzysk proletariatu miejskiego w czasach sanacji i nawołuje do walki z ustrojem kapitalistycznym.

Spośród nich na czoło wysuwa się WANDA WASILEWSKA. Poza twórczością w ramach zespołowych („Oblicze dnia“) pisarka w szeregu swych powieści porusza sprawę rozpaczliwej doli proletariatu wiejskiego. W powieści „Ojczyzna“ z pasją odmalowuje warunki, w jakich żyje służba folwarczna, wysuwając żądanie sprawiedliwości społecznej, realizowanej poprzez rewolucję.

W powieściach „Ziemia w jarzmie“ i „Płomień na bagnach“ Wasilewska bardzo odważnie podejmuje zagadnienie „kresów wschodnich“. Ziemie te, zamieszkane przez białoruskich i ukraińskich chłopów w znacznej części stanowią prywatną własność polskich obszarników, którzy gnębią „tubylców“ i nie wahają się współdziałać z „granatową policją“ w tzw. „pacyfikacji terenu“ nawet z bronią w ręku.

Osobną kartę jej twórczości literackiej stanowią wartościowe utwory młodzieżowe, jak np. „Legenda o Janie z Kolna“, „Kryształowa kula Krzysztofa Kolumba“ i „Pokój na poddaszu“.

Większość tych pisarek służy dzisiaj swym piórem Polsce Ludowej. Obok nich wyłaniają się nowe talenty.

W dziale współczesnej beletrystyki, reprezentowanej przez kobiety dość skromnie, wyróżniają się trzy pozycje o tematyce społecznej: „Buraczane liście“ MARIJ JAROCHOWSKIEJ — historia strajku rolnego w r. 1935; „Ludzie z węgla“ NINY RYDZEWSKIEJ — powieść z życia górników polskich we Francji w latach trzydziestych oraz „Wielka próba“ ANNY KOWALSKIEJ — powieść-reportaż, gdzie autorka, na przykładzie inwalidów przeszkolonych fachowo i stających się na nowo pożytecznymi członkami społeczeństwa, odtwarza przemiany zachodzące w świadomości nowego człowieka, obywatela Polski Lu-

dowej. Powieść ta została nagrodzona Państwową Nagrodą za rok 1951.

Utworky sceniczne WANDY ŻÓŁKIEWSKIEJ „Awans“ oraz IRENY KRZYWICKIEJ „Doktór Anna Leśna“, wystawiane w ramach Festiwalu Współczesnych Sztuk Polskich, poświęcone są również tematyce społecznej.

Zanotować należy duże osiągnięcia kobiet pisarek w dziedzinie literatury młodzieżowej i dziecięcej, że wymienię tu: JANINĘ BRONIEWSKĄ, HALINĘ RUDNICKĄ (autorkę bodaj najcenniejszych pozycji współczesnych w tej dziedzinie — „Spartakusa“ i „Płomienia gorejącego“), WANDE ŻÓŁKIEWSKĄ, EWĘ SZELBURG-ZAREMIBINĘ i HANNĘ JANUSZEWSKĄ.

Nowe pozycje zdobyły kobiety w dziedzinie studiów teoretycznych nad marksizmem oraz w dziale krytyki literackiej. Tak więc ŻANNA KORMANOWA, NINA ASSORODOBRAJ i JADWIGA SIEKIERSKA poświęciły się studiom nad materializmem historycznym.

Spośród krytyków literackich wybijają się obecnie na pierwszy plan: MELANIA KIERCZYŃSKA, autorka pracy „Spór o realizm“, JANINA KULCZYCKA-SALONI, MARIA RZEUSKA I EWA KORZENIEWSKA.

Oto w skrócie udział postępowych kobiet-pisarek w literaturze polskiej na przestrzeni dwóch wieków.

Maria Tarnowska

SPOTKANIE Z AUTOREM W CZYTELNI DZIECIĘCEJ

Jedną z najlepszych form propagandy książek jest bezpośrednio zetknięcie się czytelników z autorem. Specjalnie dobre rezultaty daje tego rodzaju metoda w zastosowaniu do najmłodszych czytelników. Przykładem może być zorganizowane spotkanie z Szelburg-Zarembiną w dziecięcej czytelnicy TPD w Raciborzu. Czytelnia ma charakter międzyszkolny, dzieci pochodzą w 90% ze środowiska robotniczego. Miasto

Racibórz położone jest na terenach, które przez kilkaset lat były oderwane od Polski — mali Ślązacy mają więc większe trudności w opanowaniu języka polskiego, niż ich rówieśnicy w pozostałych częściach kraju. Mimo to czytają dużo i chętnie, natomiast, jak zauważyła bibliotekarka, pojęcie autora jest im bardzo dalekie.

Chcąc zbliżyć małych czytelników do autorów przeprowadza ona szereg pogadarek na temat pisania książek i ich twórców. Pogadanki wzbudzają duże zainteresowanie, przejawiające się w licznych pytaniach i uwagach dzieci: „A więc książki nie robią się same? Więc przed ukazaniem się ich na półkach księgarskich muszą przejść jeszcze długą, nieraz uciążliwą drogą? Więc książkę pisze taki sam człowiek jak inni? A jak taki „ktoś“ wygląda?”. Pytania te nasuwają bibliotekarce myśl urządzenia spotkania czytelników z którymś z autorów książek dla dzieci. Nawiązuje osobisty kontakt z Ewą Szelburg-Zarembiną, z którą szczegółowo omawia zorganizowanie i przeprowadzenie spotkania z małymi ślązakami. Bibliotekarka podaje dokładną charakterystykę dzieci śląskich, uzgadnia z autorką program, ustala wspólnie wiek dzieci mających uczestniczyć w imprezie (klasy od II do V włącznie) oraz termin spotkania.

Dzieci z entuzjazmem przyjmują wiadomość o oczekującym je spotkaniu z Szelburg-Zarembiną. Bibliotekarka nie może nadążyć odpowiadać na pytania: „jak ta pani wygląda, jak mówi i jaka wogóle jest?”.

Aby zachęcić dzieci do zapoznania się z twórczością Szelburg-Zarembiny, bibliotekarka wywiesza w czytelni p l a k a t a f i s z z ilustracjami, skopiowanymi z okładek jej książek, zaś same książki umieszcza bezpośrednio pod plakatem, na specjalnej półeczce. Są one w stałym ruchu, zainteresowanie plakatem duże. Po upływie dwóch tygodni afisz zostaje usunięty, a na jego miejsce umieszcza się p l a k a t k o n k u r s o w y. Konkurs jest bardzo łatwy, polega na podaniu odpowiedzi na pytanie: „Z jakich książek Szelburg-Zarembiny są niżej umieszczone obrazki?” Obrazki skopiowane są z ilustracji mieszczących się we-

wnątrz książek. Dziesięć spośród dobrych odpowiedzi ma być nagrodzonych (przez losowanie), a nagrody — to książki Szelburg-Zarembiny.

Zainteresowanie konkursem wielkie. Katalogi, obok których dzieci dawniej przechodziły obojętnie, są stale w ruchu; nawet malcy z kl. II i III nauczyli się nimi posługiwać i bez trudu odnajdują potrzebne im książki.

Zorganizowane w tym czasie o p o w i a d a n i e b a j e k Ewy Szelburg-Zarembiny cieszy się również wielkim powodzeniem. Dzieci coraz bardziej żyją myślą zobaczenia tej pani, „co takie książki pisze“.

— „Ale czy aby na pewno przyjedzie? czy znajdzie na to czas i czy będzie chciała odbyć daleką uciążliwą drogę z Warszawy do odległego o kilkaset kilometrów Raciborza?“

Aby się co do tego upewnić, dzieci postanawiają napisać do autorki list. Inicjatywa wychodzi od II-klasistki Elżbietki, zredagowanie listu zespołowe. List, starannie przepisany przez małą Monikę, opatrzony kilkunastoma podpisami najaktywniejszych czytelników, zostaje wysłany do autorki.

Dzieci pilnie przygotowują się do spotkania, uczą się wierszy Ewy Szelburg-Zarembiny do recytacji zbiorowych i indywidualnych. Wybór wierszy dokonywany jest przeważnie przez czytelników. Kilka dziewczynek przegląda dokładnie wszystkie

numery „Płomyczka“ i „Iskierka“ — i z tryumfem wybiera wiersz, który następnie zostaje opracowany jako zbiorowa recytacja.

Ze starannością wklejają dzieci fotografie miasta i okolic Raciborza do pamiątkowego albumu, przygotowywanego dla autorki.

Nadesłana w międzyczasie odpowiedź Szelburg-Zarembiny na zbiorowy list dzieci przyjęta jest z entuzjazmem. List zostaje natychmiast wklejony do kroniki czytelnicy, krótkie a serdeczne słowa autorki powtarzane są bez przerwy przez małych czytelników. W dniu tym z trudnością udaje się zachować ciszę w czytelnicy. Przyjazd autorki staje się czymś najzupełniej realnym. A od wyznaczonego terminu spotkania dzieli nas już tylko 4 dni!

Dzieci wprost wrywają sobie z rąk katalogi, by jeszcze zdążyć z odpowiedziami konkursowymi. Dyskusje nad właściwymi odpowiedziami gorące, emocja ogromna.

W dniu poprzedzającym spotkanie z autorką nie ma już czytania książek. Urządzone zostaje zakończenie konkursu. Wszystkie odpowiedzi są głośno odczytywane przez bibliotekarkę, a zespół dziecięcy ocenia, czy są dobre (85% właściwych). Na prośbę młodocianych „sędziów“, przy odczytywaniu odpowiedzi błędnych, bibliotekarka nie ujawnia uczestników konkursu.

Wielką emocją jest losowanie nagród — raczej kartek, na których zostały wypisane tytuły książek, gdyż samo wręczenie nagród postanowiono przeprowadzić w obecności autorki.

Dzieci typują „szczęśliwców“, którzy będą witać autorkę i wręczać pamiątkowy album. Następnie ustalają wraz z bibliotekarką program spotkania oraz kolejność poszczególnych recytacji. W gorączkowym napięciu oczekują następnego dnia. Przykro jest, że nie wszyscy wezmą udział w imprezie, ale dzieci rozumieją, że szczupłość lokalu na to nie pozwala. (Bibliotekarka uprzednio już nawiązała kontakt z Wydziałem Oświaty i miejscowymi szkołami. Ustalono, że w spotkaniu z autorką wezmą udział najlepsi i najbardziej aktywni czytelnicy oraz przodownicy w nauce, wytypowani przez poszczególne szkoły).

Wreszcie oczekiwany dzień nadchodzi. Dzieci obecnych więcej niż było wyznaczone. W sali nawet ciasno; 160 osób —

to nie żarty! Szum głosów milknie, gdy nagle na schodach rozlegają się kroki tak gorąco oczekiwanego gościa. — „Idzie już, idzie“ — przebiega półgłosny szept.

Po chwili mała Monika, w prostych a serdecznych słowach wita autorkę: — „Bo my nie mogliśmy uwierzyć, że pani przyjedzie do nas i dlatego napisaliśmy ten list — i tak bardzo cieszymy się, że Pani odpisała — i przyjechała“.

Po kilku wygłoszonych przez dzieci recytacjach, mała Krysia prowadzi autorkę do plakatu i zaznajamia z warunkami konkursu. Szelburg-Zarembina próbuje odgadywać poszczególne numery, co jest przyjmowane przez dzieci z nieopisaną radością i humorem.

Wręczenie wylosowanych nagród jest wielką przyjemnością, tymbardziej, iż wszystkie nagrody — to książki Ewy Szelburg-Zarembiny, na których autorka „musi“ położyć swój podpis.

Szelburg-Zarembina opowiada piękną bajkę, uczy dzieci nowego wierszyka, odczytuje fragmenty swoich utworów oraz ostatni wiersz, napisany w tym samym dniu w Raciborzu, bezpośrednio przed przyjściem do czytelnicy. I zaraz po

tym pada szereg pytań. Dziesięcioletnia Rysia pyta z powagą: „Proszę nam powiedzieć, co się dzieje w głowie pani, że pani może napisać wiersz? i właśnie tego, a nie innego dnia? i o tej, a nie innej godzinie? jak to jest? jak te myśli przychodzą do głowy i jak się je potem przelewa na papier? Jednym słowem — jak się pisze książki?”.

Rozmowa z autorką staje się coraz bardziej ożywiona. Pani Ewa interesuje się pomocą koleżeńską organizowaną przez dzieci dla słabszych w nauce kolegów. Dzieci opowiadają o przeprowadzonej przez nie zbiórce złomu, z której dochód przeznaczyły na zakup książek i ufundowanie sztandaru harcerskiego.

A potem dyskusja na tematy wielkich ludzi, recytacje utworów Mickiewicza, szeregu wierszy o tematyce pokojowej, wspólne śpiewanie pieśni.

W odpowiedzi na pytanie dzieci, skąd autorka czerpie tematy do książek lub wierszy, Ewa Ezelburg-Zarembina opowiada o pracy pisarzy, ich udziale w życiu społecznym, o spotkaniach z czytelnikami, o tematach, jakie im te spotkania nasuwają. Dzieci proszą, aby autorka napisała coś o dzieciach Raciborza i ich małym powiatowym mieście.

Nawet życie prywatne autorki interesuje jej młodocianych czytelników. — „Pani pisze takie śliczne książki dziecięce — naprawdę pani ma swoje własne dzieci, prawda?”.

Wpisywanie się do kroniki czytelnicy, wspólne zdjęcia fotograficzne jeszcze bardziej zbliżają dzieci do autorki, którą już traktują jak kogoś dobrze znajomego.

Przez bezpośrednie zetknięcie się z Ewą Szelburg-Zarembiną dzieci przekonywują się, że autor ma swoje życie prywatne, troski, kłopoty i radości, że bierze czynny udział w życiu społecznym, że nie jest jakimś pojęciem nieuchwytnym i że książki „nie robią się same”.

Na pożegnanie, Ewa Szelburg-Zarembina zostawia kilka książek, jako nagrody dla tych dzieci, które najładniej opiszą dzisiejsze spotkanie.

Niezatarte wrażenie pozostawia wśród dzieci poznanie pisarki. W dalszym ciągu z zapałem czytają jej książki, w do-

mach opowiadają rodzicom szczegółowo o tej pani, „co tak ładnie pisze“ i pokazują otrzymane nagrody-książki, czytając je wspólnie z rodzicami. Nawet te dzieci, które nie były obecne na spotkaniu, dopraszają się o podanie do szkół adresu prywatnego Szelburg-Zarembiny, aby chociaż listownie zawrzeć z nią znajomość.

W czytelni przez pewien czas wisi jeszcze plakat konkursowy z ilustracjami z książek Szelburg-Zarembiny. Zamiast warunków konkursu umieszczono na plakacie jego wyniki oraz nazwiska nagrodzonych czytelników.

Gdy dzieci czytają w miejscowej prasie artykuł, opisujący spotkanie z autorką w ulubionej czytelni, radość ich i dumę nie mają granic! Fotografie otrzymane od Szelburg-Zarembiny oraz szereg zdjęć robionych w czasie jej pobytu zostają oprawione i umieszczone w salach czytelni. Dzieci co dzień z niesłabnącym zainteresowaniem oglądają je i wspominają dzień spotkania z autorką.

Najmłodsza grupa dzieci stara się upamiętnić poznanie autorki nawet na zajęciach w świetlicy: z zapalem lepią z gliny różne postacie z książek Szelburg-Zarembiny.

W czasie godzin, które w czytelni poświęca się na głośne czytanie, dzieci domagają się, aby odczytywano im fragmenty z książek Szelburg-Zarembiny lub opowiadano jej bajki.

Wśród starszych dzieci (kl. V) spotkanie z autorką wzbudza bardziej rozległe zainteresowania. Dzieci zaczynają zwracać uwagę na nazwiska innych autorów, robią różne przypuszczenia, jakimi oni są, jak wyglądają, jak się zachowują i jak pracują. Zainteresowanie osobą Szelburg-Zarembiny przerzuca się częściowo na innych autorów książek dziecięcych, jak Kownacka, Januszewska, Porazińska, Brzechwa i inni. Oglądając katalog czy biorąc książkę do ręki, dzieci w pierwszym rzędzie patrzą na nazwisko autora.

Zrozumienie wielkiego nakładu pracy pisarzy wpływa w znacznej mierze na wzrost poszanowania książek zarówno własnych, jak bibliotecznych.

(Przygotowaniami do spotkania autorskiego i jego przebiegiem interesowały się dużo więcej dziewczynki niż chłopcy).

SPORZĄDZANIE KATALOGU SYSTEMATYCZNEGO

1. Uwagi ogólne.

W każdej bibliotece powinny znajdować się dwa podstawowe katalogi, a mianowicie: k a t a l o g a l f a b e t y c z n y i k a t a l o g r z e c z o w y. W katalogu alfabetycznym opisy książek ułożone są w porządku alfabetycznym haseł t.j. nazwisk autorów lub w wypadku braku nazwisk autorów wg pierwszych wyrazów tytułów.

Z katalogu alfabetycznego czytelnik korzysta wtedy, gdy zna nazwisko autora, którego książki czy książek poszukuje. O sporządzaniu katalogu alfabetycznego mówiliśmy już w „Poradniku“ w nr 4(7)/50.

W katalogu rzeczowym opisy książek ułożone są wg i c h t r e ś c i — korzysta z niego czytelnik wtedy, gdy poszukuje książek z określonej dziedziny, a nie zna nazwisk autorów, przez których zostały napisane.

Katalog rzeczowy ma większe znaczenie dla czytelników niż katalog alfabetyczny, gdyż pozwala na samodzielny wybór książek po linii zainteresowań i potrzeb.

Istnieją różne rodzaje katalogów rzeczowych. W bibliotekach powszechnych stosuje się jednak tylko dwa rodzaje, a mianowicie: w bibliotekach posiadających bardzo niewielkie księgozbiory (ok. 100 tomów) katalog d z i a ł o w y, w bibliotekach o większym księgozbiorze — katalog systematyczny.

W katalogu działowym kartki z opisami książek zgrupowane są w kilku działach równorzędnych, jak np. 1) Literatura społeczno-polityczna, 2) Książki popularno-naukowe (poza społeczno-politycznymi), 3) Beletrystyka dla dorosłych (powieści, nowele, opowiadania), 4) Książki dla dzieci i młodzieży. W obrębie tych działów opisy książek układa się alfabetycznie według nazwisk autorów.

Katalog systematyczny jest bardziej rozbudowany, gdyż składa się z pewnej ilości działów głównych, które dzielą się

na poddziały, a te z kolei — na dalsze, jeszcze drobniejsze poddziały itd. Każdy z tych działów czy poddziałów odpowiada określonej dziedzinie piśmiennictwa.

Zagadnienie to jest wyjaśnione dokładnie w nr 8/50 „Poradnika“ w artykule pt. „Klasyfikacja biblioteczna książek“. Omówiono tam najbardziej rozpowszechniony system układu katalogu systematycznego, tzw. system klasyfikacji dziesiętnej.

System ten jest obowiązujący w publicznych bibliotekach powszechnych, powinny się na nim opierać również i inne biblioteki przy sporządzaniu katalogu systematycznego. Jest on bardzo wygodny, gdyż może być zastosowany zarówno w bibliotekach mniejszych jak i większych.

Przed przystąpieniem do pracy nad katalogiem systematycznym należy poznać dokładnie zasadę budowy systemu klasyfikacji dziesiętnej oraz tablice klasyfikacji dziesiętnej.

Aby sporządzić katalog systematyczny, należy uprzednio dokonać podziału książek na działy przewidziane w systemie klasyfikacji dziesiętnej, tzn. przeprowadzić tzw. klasyfikację książek.

Zależnie od liczby tomów znajdujących się w bibliotece, klasyfikuje się książki mniej szczegółowo i sporządza mniej rozbudowany katalog, lub też klasyfikuje się bardziej szczegółowo i sporządza katalog bardziej rozbudowany.

W związku z tym należy ustalić z góry, na podstawie posiadanych tablic klasyfikacyjnych*), z jakich działów i poddziałów będzie się składał katalog, tzn. o p r a c o w a ć j e g o p l a n.

Opracowanie takiego planu jest konieczne, gdyż nie jest możliwe zastosowanie w katalogu wszystkich działów i poddziałów, które są podane w tablicach.

Należy więc — biorąc pod uwagę ilość książek w bibliotece — wybrać działy i poddziały odpowiednie dla danego księgozbioru. W tych działach piśmiennictwa, w których posiada-

*) tablice klasyfikacyjne — wykazy działów i poddziałów ułożone we właściwym porządku i zaopatrzone w skorowidz alfabetyczny tematów.

my lub przewidujemy więcej książek, wprowadzamy więcej poddziałów, w tych natomiast, w których książek jest niewiele, wystarczą działy główne. Tak więc w niedużej bibliotece, np. w bibliotece gminnej przewidujemy tylko działy główne dla książek z działu 4 — Językoznawstwo, a także ewentualnie z działu 1 — Filozofia, 2 — Religioznawstwo i 7 — Sztuki piękne.

W dziale nauk społecznych, który jest stosunkowo dość licznie reprezentowany w bibliotekach gminnych, należy przewidzieć poza działem głównym oznaczonym cyfrą 3, również takie poddziały, jak np. 32 — Polityka, 33 — Ekonomia, 335 — Socjalizm, 34 — Prawo, 35 — Administracja, 37 — Wychowanie. Nauczanie.

Dobierając działy i poddziały należy również uwzględniać zagadnienia szczególnie ważne z punktu widzenia państwa socjalistycznego, a więc np. w bibliotece gminnej należałoby jeszcze wyodrębnić (z poddziału Ekonomii) poddział 333. Ekonomia wsi.

Liczbę tych poddziałów można jednak zmniejszyć dokonując połączenia, np. polityki i ekonomii (symbol 32/33) oraz prawa i administracji (34/35).

Otrzymamy w ten sposób w grupie zagadnień polityczno-społecznych następujący podział:

- 3 Nauki społeczne, polityczne i ekonomiczne.
- 32/33 Polityka i ekonomia.
- 333 Ekonomia wsi.
- 335 Socjalizm. Marksizm, Leninizm.
- 34/35 Prawo i administracja.
- 37 Wychowanie. Nauczanie.

Przy takim podziale będziemy włączać do działu 3 książki, których treść dotyczy różnych zagadnień społecznych oraz te, dla których nie przewidziano oddzielnych poddziałów (np. 31 — wydawnictwa statystyczne, 35 — książki omawiające sprawy opieki społecznej i ubezpieczeń, 38 — handlu, 39 — zagadnień obyczajowości), do poszczególnych poddziałów włączać będziemy książki ściśle odpowiadające im treścią.

W bibliotece większej, np. w bibliotece powiatowej, należałoby przewidzieć podział bardziej szczegółowy, przewidując już wszystkie poddziały drugiego stopnia i niektóre poddziały stopnia trzeciego. W taki sam sposób postępujemy również w działach następnych, uzależniając wybór i liczbę poddziałów od liczby książek z tego działu piśmiennictwa znajdujących się w bibliotece.

W dziale 8 — Literatura należy przewidzieć najmniej 4 grupy, a mianowicie: 80 Teoria literatury, 8—1/2 Poezje i dzieła dramatyczne (= 8—1 Poezje, + 8—2 Dzieła dramatyczne), 8—3 Beletrystyka dla dorosłych (powieści, nowele, opowiadania), 8—93 Książki dla dzieci i młodzieży.

Opracowując plan katalogu należy brać pod uwagę nie tylko aktualny stan księgozbioru lecz również tempo jego powiększania się.

Po ustaleniu działów i poddziałów należy zapisać je na oddzielnej kartce, bądź też oznaczyć kolorowym ołówkiem na posiadanych tablicach.

2. K l a s y f i k o w a n i e .

Każdą książkę, która zostaje włączona do księgozbioru, należy sklasyfikować tzn. oznaczyć symbolem, określającym przynależność jej do właściwego działu czy poddziału.

W czasie klasyfikowania książek należy mieć zawsze pod ręką zarówno tablice klasyfikacyjne, jak i ustalony plan katalogu.

Przystępując do klasyfikowania książki należy ją dokładnie przejrzeć, przeczytać kartę tytułową, przedmowę i spis rzeczy, aby zaklasyfikować książkę ściśle wg jej treści.

Nie można klasyfikować książek tylko na podstawie tytułów, gdyż te często są nieściśle i mogą wprowadzać w błąd. Na podstawie tytułów można klasyfikować jedynie podręczniki.

Po zorientowaniu się w treści książki, określamy jej temat i odszukujemy jego symbol w tablicach.

Możemy tego dokonać w dwojaki sposób. Jeżeli jesteśmy dobrze zorientowani w układzie tablic, posługujemy się nimi

bezpośrednio, określając najpierw dział główny, do którego odnosi się temat książki, a następnie w jego obrębie właściwy poddział.

Jeżeli trudno jest określić odrazu przynależność książki do właściwego poddziału czy działu, określamy jej temat i odszukujemy go w skorowidzu alfabetycznym, który znajduje się na ogół na końcu tablic. W skorowidzu, przy danym temacie znajdziemy jego symbol, a tym samym miejsce w tablicach. Na podstawie tablic (przez porównanie z sąsiednimi lub nadrzędnymi grupami) musimy zorientować się, czy wskazany symbol jest odpowiedni do klasyfikowanej książki, ewentualnie staramy się odszukać w sąsiednich działach symbol właściwy.

Jeżeli okaże się, że zarówno poddział wskazany przez skorowidz, jak i poddziały sąsiednie nie odpowiadają treści klasyfikowanej książki, musimy zacząć poszukiwanie od początku.

Tutaj trzeba zwrócić uwagę na dość ważną sprawę przy klasyfikowaniu wg systemu dziesiętnego. Otóż system ten tym się charakteryzuje, że często ten sam temat, zależnie od punktu widzenia, z jakiego jest rozpatrywany, umieszczany jest w różnych działach, np. przemysł z punktu widzenia ekonomicznego znajduje się w grupie 33 — Ekonomia, technika różnych przemysłów ma swoje miejsce w poddziałach 66, 67, 68, elektryczność jako zjawisko fizyczne znajduje się w poddziale 53 Fizyka (symbol szczegółowy 537), elektrotechnika w poddziale 62, Inżynieria (symbol szczegółowy 621.3).

Wskutek powyższego należy bardzo uważać, aby zakwalifikować każdą książkę do działu najbardziej dla niej właściwego, a wszystkie następnie przybywające książki dotyczące tego samego tematu klasyfikować do tej samej grupy.

Dość często zdarzają się książki, które trudno jest zakwalifikować do jednego działu, gdyż omawiają równorzędnie kilka tematów, bądź rozpatrują jakieś zagadnienie w łączności z innymi.

W tym wypadku, gdy treść książki odnosi się do kilku sąsiadujących ze sobą poddziałów, przydzielamy ją do poddziału (działu) ogólniejszego, nadrzędnego.

Jeżeli natomiast treść książki dotyczy różnych tematów, musimy ją zakwalifikować do dwóch lub więcej poddziałów, czy działów i określić tyłoma symbolami, do ilu grup została zakwalifikowana.

Jeżeli w książce zagadnienie omawiane jest w łączności z innymi zagadnieniami, pomiędzy poszczególnymi symbolami piszemy: (dwukropek), np., Marksizm a kwestia narodowa“ Stalina 335 : 32.

Jeżeli natomiast książka omawia równorzędnie kilka tematów połączonych w książce w sposób luźny, piszemy znak + (plus) np. podręcznik botaniki i zoologii 58 + 59.

Określając symbol (czy symbole) książki opieramy się ściśle na planie katalogu, a więc oznaczamy książki tylko takimi symbolami, jakie przewidziane są dla katalogu.

Ustalony dla danej książki symbol piszemy ołówkiem w umówionym miejscu na książce (na karcie tytułowej lub na jej odwrocie), na kartach katalogowych (na dole z prawej strony) oraz w księdze inwentarzowej (rubr. nr 6).

Na podstawie tych symboli, określających treść książek i przynależność ich do odpowiednich działów i poddziałów, sporządzamy katalog systematyczny.

(d.c.n.)

WIELCY PRZYRODNICY

W okresie budowy podstaw socjalizmu Państwo Ludowe postawiło przed bibliotekarzami, jako oświatowcami, szereg poważnych zadań. Jednym z nich jest kształtowanie naukowego poglądu na świat czytelników. Propaganda literatury polityczno-społecznej i popularno-naukowej to jeden z najskuteczniejszych środków realizacji tego postulatu.

Poniżej podajemy zestawienie książek, które zapoznają czytelników z najwybitniejszymi przyrodnikami i reformato-rami przyrody. Książki zestawione są chronologicznie. KOMAROW WŁODZIMIERZ: *Zagadnienia ogólne z dziejów biologii*. Warszawa 1947 „Książka“.

Autor opisuje w rzucie historycznym rozwój nauk biologicznych, podaje zarys działalności naukowej poszczególnych uczonych biologów, tłumaczy i określa zjawiska życia. W drugim rozdziale opisuje takie problemy jak: co to jest życie, jak ono powstało na ziemi, jaki był jego rozwój (ewolucja) i co to jest dziedziczność. Trzeci i ostatni rozdział zawiera charakterystykę dorobku dwudziestego wieku w dziedzinie biologii. Poziom średni.

KOMAROW WŁODZIMIERZ: *Karol Lineusz*. Tłum. z ros. W. Michajłow. Warszawa 1948 „Książka i Wiedza“, s. 78 nlb. 2.

Radziecki autor w przystępny sposób kreśli krótki życiorys wielkiego przyrodnika szwedzkiego Karola Lineusza (1707—1778). Książka zawiera wiele interesujących szczegółów, dotyczących zarówno życia, jak i rozległej działalności naukowej tego genialnego uczonego. Z książki tej dowiadujemy się także, iż Lineuszowi nieobca już była idea ewolucji. Poziom średni.

KOMAROW WŁODZIMIERZ: *Lamarck*. Przekł. W. Michajłowa i M. Siuchnińskiego. (Łódź) 1946 „Książka“, s. 248 nlb 1.

Radziecki autor, sam wybitny botanik, zasłużony badacz Kamczatki daje ciekawie napisany życiorys wielkiego przyrodnika francuskiego Jana Lamarcka (1744—1829) oraz roztrząsa zagadnienie, co nauka zawdzięcza temu wybitnemu badaczowi. Poziom średni.

DARWIN KAROL: *Autobiografia*. Przekład: Jan Wilczyński. Warszawa 1950, PZWS, s. 76 nlb. 1.

Twórca teorii ewolucji, Karol Darwin (1809—1882) napisał niniejszą autobiografię na prośbę wydawcy pewnego czasopisma, ze szczególnym uwzględnieniem swojej pracy naukowej oraz rozwoju swego charakteru. Książka jest także wiernym odbiciem epoki, w której żył i pracował, a którą napisał niezwykle szczerze, z prostotą i skromnością godną tego wielkiego człowieka. Poziom średni.

DEMBOWSKI JAN. *Darwin*. Warszawa 1950, PZWS, s. 116.

Jan Dembowski, znany polski biolog, autor licznych popraw naukowych, w pierwszym rozdziale książki kreśli życiorys Karola Darwina (1809—1882). Życiorys ten pozwala poznać pokrótce życie wielkiego uczonego, przez co przygotowuje i ułatwia czytelnikowi zrozumienie dalszych rozdziałów tej książki, poświęconych pracy i dziełom Darwina oraz ich krytyce. W końcowej części autor charakteryzuje twórczy radziecki darwinizm, naukę Miczurina-Łysenki. Poziom średni.

TIMIRIAZJEW K.: *Teoria Darwina* (Przekład T. Różyckiego) Warszawa 1950 Państw. Inst. Wyd. Roln. s. 175 nlb. 4. Z przed-

mową W. Ł. Komarowa oraz fragmentami referatu T. D. Ły-
senki: „O darwinizmie“.

Autor, wybitny rosyjski przyrodnik-rewolucjonista (1843—1920),
zwolennik i gorący propagator teorii Darwina, daje w swej książce,
w możliwie krótkim i dość popularnym ujęciu, całokształt teorii Darwina.
Naświetla on z różnych stron poszczególne zagadnienia, przy tym dorzuca
wiele własnych, trafnych uwag i spostrzeżeń, motywując je licznymi
przykładami zaczerpniętymi z praktyki. Poziom średni.

KOMAROW WŁODZIMIERZ: *Życie i twórczość Timiriazjewa*.
(Z przedmową do „Dzieł Wybranych“ Timiriazjewa tłum. Wan-
da Gniazdowska) Warszawa 1950 „Książka i Wiedza“, s. 69
nlb. 1.

Życie i twórczość Klimenta Timiriazjewa (1843—1920) przyrodnika
i rewolucjonisty, tłumacza dzieł Darwina, zostały tu przedstawione
z prawdziwym entuzjazmem i głębokim szacunkiem dla osoby tego wy-
bitnego uczonego. W książce podano w zarysie działalność naukową i po-
lityczną Timiriazjewa zarówno w czasie caratu jak i w okresie władzy
radzieckiej. Książka łatwa.

GŁUSZCZENKO J.: *Miczurin — twórca agrobiologii*. Warszawa
1949 „Książka i Wiedza“, s. 38 nlb. 2.

Radziecki agrobiolog Głuszczenko, po krótkim wprowadzeniu czy-
telnika w zagadnienie, kreśli zwięzły życiorys Iwana Miczurina (1875—
1935) wielkiego radzieckiego sadownika „rzeźbiarza przyrody“, którego
nauka jest podstawą nowoczesnej radzieckiej agrobiologii. Następnie
autor zapoznaje czytelników z zasadami i metodami prac Miczurina,
a w końcu charakteryzuje osiągnięcia nowoczesnej agrobiologii radziec-
kiej, kontynuującej jego dzieło. Książka łatwa.

ZAWADZKI K. M.: *I. W. Miczurin wybitny reformator przy-
rody*, odczyt wygłoszony w Leningradzie w r. 1948 Przekł.
K. Szeimbok. Warszawa 1950 PZWS, s. 39. Biblioteka przy-
rodnicza.

Jest to doskonale opracowany zarys wiadomości o życiu i pracach
genialnego radzieckiego sadownika, kontynuatora prac Darwina, Iwana
Miczurina, które, jak twierdzi Łysenko, stały się przełomem w biologii.
Książka łatwa i popularna.

STOLETOW N. W.: *Podstawy nauki I. W. Miczurina*. Tłum.
z rękopisu R. Z. Warszawa 1949 s. 30 nlb. 1. Biblioteka Naukowa
„Poprostu“ zeszyt 11.

W broszurze omówione zostały podstawowe założenia nauki I. W. Miczurina, oraz jej znaczenie w radzieckiej biologii. Autor z korzyścią dla czytelnika cytuje często krótkie wypowiedzi Miczurina, odnoszące się do omawianych zagadnień. Książka łatwa.

MICZURIN IWAN: *Dzela wybrane*. (Tłum. zbiorowe pod red. Szczepana Pieniążka, Stanisława Zaliwskiego) Warszawa 1950 Państw. Wyd. Roln. i Leśne, s. 581 tabl. 10.

W pierwszej kolejności w książce umieszczono materiał autobiograficzny wielkiego sadownika-reformatora przyrody na który składa się bardzo prosto i skromnie ujęty życiorys Miczurina, z uwzględnieniem jego działalności naukowej i politycznej. W dalszej części umieszczono wybrane prace teoretyczne i metodologiczne Miczurina oraz artykuły mówiące o szeroko zakrojonej działalności społecznej tego wybitnego uczonego. Książka zaopatrzona została w przedmowę P. N. Jakowlewa. Poziom średni — dla zaawansowanego czytelnika.

DWORIAKIN F.: *Trofim Łysenko*. Warszawa 1950. „Książka i Wiedza“, s. 23 nlb. 1.

Broszura poświęcona znanemu dziś wszędzie radzieckiemu agrobiologowi T. D. Łysence, autorowi wielu prac naukowo-badawczych z dziedziny fizjologii i hodowli roślin, nasiennictwa i genetyki. Książka łatwa.

MOŁODCZIKOW A.: *Człowiek zmienia przyrodę roślin*. Wyd. 2. (Przekład z rosyjskiego). Warszawa 1949 Państw. Inst. Wyd. Roln. s. 45 nlb. 2.

W broszurce autor podaje w skrócie działalność przedstawicieli kierunku w biologii, zwanego darwinizmem oraz kontynuatorów darwinizmu—Miczurina i Łysenki, którzy stworzyli nowy kierunek w biologii nazwany darwinizmem twórczym. Książka łatwa.

KELLER B. A.: *Przeobrażanie roślin*. Warszawa 1950 „Nasza księgarnia“ s. 65 nlb. 3.

Po dwóch rozdziałach wprowadzających czytelnika w zagadnienie, autor radziecki podaje w chronologicznej kolejności opis działalności naukowej i politycznej 3 wybitnych przyrodników radzieckich: Klimenta Timiriazjewa, Iwana Miczurina i Trofima Łysenki. Następnie charakteryzuje pokrótce radziecką, socjalistyczną gospodarkę rolną. Poziom średni.

MOŁODCZIKOW A.: *Reformatorzy przyrody*. Warszawa 1950 „Nasza Księgarnia“ s. 145 nlb. 2.

Książka zawiera szkice biograficzne o trzech wybitnych przyrodnikach: Iwanie Miczurinie, Luther Barbanku i T. D. Łysence oraz krótką charakterystykę twórczego radzieckiego darwinizmu. Poziom średni.

MICHAJŁOW WŁODZIMIERZ: *Stara i nowa biologia*. Warszawa 1949 PZWS s. 44.

Autor niniejszej książeczki, znany propagator radzieckiej biologii w Polsce, porównuje dawną klasyczną genetykę z nową genetyką radziecką oraz wskazuje na wyższość tej ostatniej podając przy tym jej ogromne osiągnięcia. Poziom średni.

WOROBIOW A.: *Podstawy genetyki miczurinowskiej*. Warszawa 1951 Państw. Wyd. Roln. i Leśne, s. 238.

Jest to krótki podręcznik genetyki miczurinowskiej. Zapoznaje on czytelnika z nową, postępową materialistyczną nauką o dziedziczności. Autor opiera się na pracach Klimenta Timiriazjewa, Iwana Miczurina, Wasyla Williamsa, Trofjima Łysenki. Poziom średni.

MIELNIKOW M., SZBANOW A., KORSUNSKA W.: *Podstawy Darwinizmu*. Dla klasy 11. (Przełożyły z rosyjskiego Halina Jaczewska i Helena Sikorska) Warszawa 1951 PZWS, s. 180. (Zatwierdzone przez Min. Oświaty jako książka pomocnicza dla naucz. i ucznia kl. 11).

Jest to podręcznik opracowany przez radzieckich pracowników naukowych Akademii Nauk Pedagogicznych. Daje obraz rozwoju biologii w szczególności twórczego darwinizmu. Poziom książki średni.

opr. J. F.

WŚRÓD KSIĄZEK

SZORCOWA I. *Kobieta wczoraj i dziś*. W-wa, 1951 „Czytelnik“, s. 72.

Krótki lecz wnikliwy szkic Ireny Szorcowej naświetla sytuację i stanowisko kobiety od czasów najdawniejszych, aż do chwili obecnej. Autorka wyjaśnia sytuację kobiety na tle formacji społeczno-ekonomicznej, podkreślając, że stanowisko jej zawsze związane było z wynikiem walki klasowej. Przykładem tego jest los kobiety radzieckiej. W specjalnie temu poświęconym rozdziale, autorka kreśli zacofanie, w jakim żyła kobieta

radziecka, aż do chwili przebudowy ustroju w Rosji oraz jej sytuację obecną. Dzisiaj jest ona samodzielnym członkiem społeczeństwa, interesy jej są chronione przez ustawodawstwo, ma dostęp do wszelkich rodzajów pracy, piastuje wysokie stanowiska zawodowe, społeczne i polityczne, zapewniono jej równe prawa w małżeństwie i wychowaniu dzieci. W trosce o umożliwienie kobiecie pełnego udziału w życiu społecznym i politycznym państwo zorganizowało opiekę nad dziećmi w czasie jej pracy.

Wręcz odwrotna jest sytuacja kobiety w U.S.A. W rozdziale poświęconym temu zagadnieniu autorka ukazuje, jak w tym kraju największych kontrastów, obłędu rasowego i pozornej demokracji kobieta w gruncie rzeczy jest istotą niższego rzędu, uzależnioną od dobrej woli mężczyzny. Państwo nie zapewnia jej żadnych przywilejów ekonomicznych, społecznych, czy politycznych.

Znaczną część swej pracy poświęca Szorcowa kobiecie polskiej, której sytuacja w okresie międzywojennym była typowa dla sytuacji kobiet w krajach kapitalistycznych. Pokrzywdzona ustawodawstwem i prawem kościelnym dopiero w Polsce Ludowej uzyskuje pełne prawa obywatelskie. Uregulowanie życia rodzinnego, dopuszczenie do wszystkich zawodów, zapewnienie opieki nad dziećmi wyprowadziło kobietę polską z wieloletniego zacofania i pozwoliło jej stanąć ramie w ramie z mężczyzną do walki o lepsze jutro.

Książka przydatna w bibliotekach wszystkich typów. Wprowadza ona w zagadnienia bardzo aktualne i choć może potraktowane zbyt krótko, ale dające jednak ogólny pogląd na dzieje i rolę kobiety w życiu społecznym.

J. L.

Redaguje: Komitet Redakcyjny.

Wydawca: Związek Bibliotekarzy i Archiwistów Polskich.

Adres redakcji i administracji: Warszawa, Koszykowa 26.

Warunki prenumeraty: 18 zł rocznie.

Warunki prenumeraty zbiorowej do uzgodnienia z administracją.
